

Še enkrat vprašanje nadzorniškega izpita

Moj članek o vprašanju nadzorniškega izpita, priobčen v predzadnji številki »Učit. tov.«, je izzval dva nova članka, ki sem ju vesel: prvega (Ljuzje Zupanc, Šolski nadzornik — šolski svetovalec?) radi njegovega soglasja z mojimi izvajanjem, drugega pa (Anton Skala, Vprašanje nadzorniškega izpita), ki iz umljivih razlogov brani gradana pravila, ker mi nudi priliko, da še enkrat obrazložim svoje stališče. Kdor je moj članek pazljivo prečital, je mogel brez težave ugotoviti dvojje: prvič, da mi gre izključno za stvar, to je, za resničen podvig našega šolstva, ki je neločljivo spojen s pravilno ureditvijo šolskega nadzorstva, in drugič, da moja izvajanja niso plod nekkih v naglici porojenih zaključkov, ki so jih izzvala šele pravila, nego so rezultat dalje časa trajajočega študija, o čemer pričam med drugim navedena literatura, ki bi jo lahko po potrebi še izdatno izpopolnil. Dobro se zavedam, da je vprašanje šolskega nadzorstva zelo obsežno in delikatno ter da ga ne moremo rešiti v dveh ali treh polemičnih člankih. Radi tega pripravljam o njem obširnejšo študijo, ki utegne iziti v obliki brošure še pred letošnjo zimo. V njej bom poizkusil v osvetljava sodobne pedagoške teorije in prakse razviti celotni problem, hkrati pa prikazati zadovoljive možnosti njega rešitve. Danes se omejujem na odgovor drugemu zgoraj navedenemu članku, obenem pa že na tem mestu odkrito izjavljam, da prej ko slej vztrajam pri svoji zahtevi po točno določenih jamstvih, ki jih po mojem mnenju nudi edino resen in strog nadzorniški izpit, in, da me od tega ne odvrne niti opetovano poudarjano tovarištvu niti podčrtavanje izpitne »demokratičnosti«, najmanj pa lepe besede o »preudarnosti izpitne komisije«, o »zrelih močeh« ter o »vseh tistih, ki so se z ljubeznijo lotili tega (= nadzorniškega) svetega poklica«.

Da bo moje stališče še umljujejše, moram biti nekoliko brezobziren, zagotavljam pa z vsem poudarkom, da ne nameravam s svojimi besedami nikogar kakorkoli osebno zadeti, ker mi gre — kakor sem že dejal — za stvar in ne za osebe. Kakor pri vseh poklicih, tudi med učitelji vseh kategorij ne manjka ljudi, ki bi z majhnim trudom hoteli doseči vodilna mesta in igrati odločujočo vlogo. Ob enakih pogojih so napram svojim tovarišem vedno na boljšem, ker s svojo večjo družabno in besedno okretnostjo običajno pretečejo solidnejše, toda večinoma nerodnejše, poštenjeje tekmece. Ker bi prelahko nadzorniški izpit vprav takšne konjunkturiste prav posebno privabljal, se je treba zavzemati za strog izpit, ki jih že v prvem početku radi ogromnega in nesigurnega truda prestraši in tako izloči iz tekme. Tisti, ki bi preostali, bi pač večinoma vsi bili vredni zavzeti nadzorniška mesta, naj bi bil potem imenovan že ta ali oni, iz teh ali onih razlogov. Skoraj gotovo bi se sicer tudi med njimi še vedno vrnil kak nepoklicanec, toda bil bi izjema in ne pravilo.

Po teh načelnih objasnitvah prehajam k odgovoru samemu.

1. Tov. Skala meni, da je moja kritika izraz »podedovane specialno slovenske lastnosti«, ki »se je podedovala od pokolenja do pokolenja« ter se izraža še zdaj (kot posledica tisočletnega robstva) v nezaupnem kritikovanju vsega, kar prihaja od zgoraj. Kdo ve, ali je bil o tej slovenski lastnosti istega mnenja tudi Fran Levstik, ko je l. 1858. v »Novicah« zapisal: »Kdor Slovencev dobro hoče, naj z mano reče: Bog živi kritiko!« Prav močno se mi dozdeva, da ustrezam njegovemu nazoru, ako zmiselnim variiram njegove besede: »Kdor jugoslovanskemu šolstvu dobro hoče, naj z mano reče: Bog živi kritiko!«

2. Pisec se hudeje, češ, »od 1929. l., ko je izšel zakon o narodnih šolah pa do l. 1935., ko je izšel ta pravilnik, ni nihče pisal o belgijskem pravilniku in o raznih tujih mišljenjih«. To hudovanje pač ni umestno, zakaj belgijski pravilnik in še razna druga »tvoja mišljenja«

bi bil pred vsem moral poznati pravilnikov avtor. Saj je pri vseh takšnih poslih vendar običaj, da najprej temeljito proučiš (na osnovi zadevne literature), kako so neki problem rešili ali poizkusili rešiti drugod, in šele potem se lotiš dela. Jaz, ki se iz zgolj pedagoških razlogov že dolgo časa ukvarjam z vprašanjem šolskega nadzorstva, sem si v skromnem provincialnem mestu znal preskrbeti vso najvažnejšo literaturo o njem, toliko lažje, a tudi potrebnejše bi bilo to v prestolici! Mimo tega bi se bil z veseljem oglašil s svojimi predlogi in nasveti (in z menoj nemara še ta in oni), ako bi se bila izvršila zadevna anketa o načinu nadzorniškega izpita. Jasno je, da sem se mogel razpisati o njem šele zdaj, ko je pravilnik izšel.

3. Nadalje se zgraža pisec glede predlagane klavzurne naloge, češ, »ali naj nadzorniškega kandidata, ki je pri nas namreč že zrel mož, še vedno držimo v okovih nekkih klavzurnih nalog in teorijskega izpraševanja po listkih, ki se izvlače!« Ako bi se bil pisec nekoliko informiral, kako se opravljajo razni drugi diplomski in strokovni izpiti za poedine poklice (n. pr. za profesorjske, advokatskega, carinskega itd.), ki jih vendar skoro brez izjeme opravljajo »zreli možje«, bi bil izvedel, da se povsod (in še kako strogo ponekod) zahteva klavzurna naloga. Na izpraševanje z listki pa nihče ne misli, ker je že dolgo običajno izpraševanje v obliki razgovora med eksaminatorjem in kandidatom.

4. Bolj soglašam s tovarišem Skalo, kar se tiče njegovega naziranja, da bodi težišče izpita obramba teze (= domače naloge), ki se ji nisem, kakor sodi on, v naglici izognil, nego sem jo omenil prav tako na kratko, kakor se omenja v pravilniku. Ker pa sem načeloma za točno določena jamstva, bi tega ne prepuščal preudarnosti izpitne komisije, nego bi to že v pravilniku čim natančneje formuliral, morda približno v sledečem zmislu. ... Kandidat brani pred izpitno komisijo svojo domačo nalogo, in sicer tako, da se pedagog-izpravevalec v najmanj polurnem razgovoru do dobra prepriča o njegovi podkovanosti v mladinoslovju, obči pedagogiki, obči in posebni didaktiki, šolski higieni — skratka, v celotni pedagoški skupini. ... Šele potem bi lahko sledil izpit iz šolske zakonodaje in administracije. Pisec je svoja izvajanja poizkušal podkrepiti s primerom svojega lastnega nadzorniškega izpita, toda navedena vprašanja iz obče pedagogike so deloma presplošna, deloma preozka, da bi mogel človek izreči sodbo o njih. Slična vprašanja pa, kakor jih navajam iz šolske zakonodaje in administracije, imam kot član izpitne komisije za praktične učiteljske izpite priliko poslušati vsaj dvakrat na leto. Ponosno zatrdilo slednjič, da »mora nadzorniški kandidat dobro poznati učni načrt za vse razrede...«, zveni nekam čudno, ko vendar zahtevamo, da ga mora poznati najmanj vsak upravitelj višje organizirane šole, prav za prav pa vsak dober učitelj, nikar samo nadzorniški kandidat. ...

5. Z vsem poudarkom ugotavljam, da v svojem članku nisem niti govoril o pogojih za pristupitev k nadzorniškemu izpitu, kakor jih določa čl. 116 zak. o narodnih šolah, niti jih grajal, marveč sem obravnaval izključno način izpita samega. Res pa je, da je vprav tu jedro vprašanja! Za kandidata namreč, ki je s predpisanim diplomskim izpitom končal filozofsko-pedagoško skupino predmetov na univerzi ali pa višji tečaj višje pedagoške šole, vsekakor zadošča zgolj izpit iz šolske administracije, kakor to samo zanj določa čl. 116 zak. o nar. šolah. Za vse ostale pa, ki nimajo diplomskega izpita iz filozofsko-pedagoške skupine, pa isti člen ne odreja izpita iz šolske administracije, nego »zopet za sres. nadzornika«, ne da bi ponovil in poudaril, da gre tudi pri njih samo za izpit iz šolske administracije. Da je to tolmačenje povsem pravilno, doka-

zuje že dejstvo, da n. pr. slušatelji nižjega tečaja Višje pedagoške šole bolj mimogrede študirajo pedagogiko ter je njih glavni študij določena strokovna skupina. Radi tega morajo pri opravljanju nadzorniškega izpita prav tako dokazati svoje pedagoško znanje, kakor tisti učitelji, ki imajo samo redno učiteljsko usposobljenost. Pri zadnjih, ki se morajo po zakonu za pristup k izpitu odlikovati s prosvetnim delovanjem med narodom in v pedagoški književnosti, se poraja posebno delikatno vprašanje, s katerimi kriteriji naj se to objektivno dožene. Vsekakor pa je jasno, da to prosvetno delovanje med narodom in v pedagoški književnosti ne more nadomestiti pedagoškega izpita, nego je samo pogoj, da se more kandidat prijaviti k opravljanju nadzorniškega izpita. Za primer, da je moje tolmačenje čl. 116 zak. o nar. šolah napačno, potem ne razumem, zakaj pravilnik vobče razen izpita iz šolske administracije zahteva neki, čeprav povsem nedostaten pedagoški izpit. Sodim, da je v njem nepravilno interpretiran navedeni člen zakona o narodnih šolah, zakaj po mojem mnenju je treba razlikovati izpit iz šolske administracije za kandidate, ki so že opravili izpit iz filozofsko-pedagoške skupine, od nadzorniškega izpita iz celotne pedagoške skupine, kakor ga morajo opraviti vsi ostali kandidati.

6. Vobče pa čl. 116. zak. o narodnih šolah ne govori o pogojih za pristup k nadzorniškemu izpitu, kakor to navaja tov. Skala, marveč predpisuje pogoje za nastavev za sreskega šolskega nadzornika. V Pravilih za nadz. izpit je torej interpretiranje zakona tudi v tem pogledu zgrešeno. Tako se more n. pr. učitelj z redno učiteljsko usposobljenostjo postaviti za sreskega šolskega nadzornika, ako ima 15 let efektivne službe, izpit za sreskega šolskega nadzornika ter se je odlikoval s pro-

svetnim delom med narodom in v pedagoški književnosti. Zadnji pogoj torej ne velja za opravljanje nadzorniškega izpita (za katerega po zakonu vobče ni posebnih pogojev), nego je potreben le za primer, ako se dotičnik postavi za nadzornika.

H koncu še nekaj! Tov. Skala z nekim patosom poudarja, da so tudi med sedanjimi šolskimi nadzorniki pravi svetovalci, »... ki so kakor plamen, ki sije daleč okrog in naznanja boljše bodočnost...«. Res je, hvala Bogu, tudi takšni so med njimi, res pa je tudi, da jih ni mnogo. Mi, ki bi hoteli, da bi bili takšni svetovalci po možnosti vsi nadzorniki, nikomur ne odrekamo upravičenih zaslug, vendar težimo za čim solidnejšimi jamstvi, ker nečemo, da bi se nameščanje nadzornikov še nadalje prepuščalo slučaju, političnim preudarkom in osebni ambiciji brez potrebne sposobnosti. Nadzorniško vprašanje je za nas važno kot pogoj za zdrav razvoj našega šolstva. Z nazivom »šolski svetovalec« gotovo ne more biti rešeno (a moj članek je vendar zgovorna priča, da sem zadnji, ki bi se zadovoljil s takšno rešitvijo!), marveč je potrebno, da s pravilnimi, strogimi in resnimi izpiti postavimo tako trdna jamstva, da bodo vsi bodoči šolski nadzorniki tudi brez naziva zares vodje in svetovalci. Njih naloga bo tem težja, ker bodo s pristno avtoriteto morali družiti tudi pravilno pojmovano tovarištvo: imeli ga ne bodo ob vsaki priliki na jeziku, nego v srcu, prav tako pa tudi ne bodo v imenu tovarištva prizanesljivi na napačnem mestu.

S pravilno določenim, pojmovanim in izvajanim nadzorniškim izpitom seveda tudi še ne dosežemo dokončne rešitve nadzorniškega vprašanja, nego samo prehodno. O kolikor toliko dokončni rešitvi pa bom razpravjal, če ne prej. v zgoraj napovedani študiji.

Guštav Šilih.

Sprejem učiteljstva savske banovine pri ministru prosvete g. Stevanu Čiriću

Učitelji(ice) savske banovine, približno 800, ki so odhajali na Oplenac, so se ustavili 17. maja tudi v Beogradu, kjer so priredili koncert svojega pevskega zbora »Ivan Filipovič«.

Ob tej priliki so zaprosili, potom predsednika JUU tov. Ivana Dimnika, g. ministra prosvete, da bi jim dal priliko, da ga pozdravijo. Gospod minister je ugodil tej njihovi želji. Sprejem je bil v veliki dvorani nove univerze. Gospod minister je v spremstvu predsednika JUU tov. Ivana Dimnika prišel ob pol 11. uri. Izvršni odbor JUU sta zastopala tudi podpredsednika Todor Dimitrijevič in Đorđe Mirkov.

Gospoda ministra je pozdravil predsednik sekcije za savsko banovino tov. Đuro Logomerac, ki je v svojem nagovoru naglašal važno in težko nacionalno misijo učiteljstva savske banovine pri graditvi edinstvene velike Jugoslavije, pod vodstvom slavne dinastije Karađorđevićev.

Z izbranimi besedami je gospod minister podčrtal pomen in vlogo narodnega učitelja od začetka kulturne in nacionalne zgraditve naše zgodovine, pa vse do »današnjega dne, naglašujoč, da je on to spoznanje in tako sodbo o našem rodoljubnem učitelju — »najlepši prikazni naše kulturne zgodovine« — pridobil v življenju, ko je znanstveno in objektivno presodil ugotovljena dejstva. On je to svojo sodbo v kratkih besedah javno iznesel v svojem volilnem ekspoziciju kot minister prosvete potom radia in ga veselil, da more tudi sedaj poudariti, da so tudi današnji učitelji zaslužili to lepo ime in ostali na isti višini kot prejšnje generacije.

Nadalje je poudarjal gospod minister, da je on v času volitev, ko se stavlja na dnevi red taka vprašanja, ki spodrivajo v drugo vrsto vsa redna vprašanja, vendar misli na šolo in učiteljstvo. Pripravljene so novi načrti

in je odvisno samo še od tehnike, da se potem sprejmejo in bodo v korist šole in učiteljstva. Tudi za časa volitev je mislil na šolo in učiteljstvo ter ni ministrstvo prosvete ukrenilo ničesar, kar bi moglo osramotiti učiteljstvo, ali bi sicer bilo v nasprotju z dostojanstvom narodnega učitelja. Ako se to sedaj, je rekel gospod minister, mirno razsodi in vse to objektivno oceni, tedaj bo tudi učiteljstvo uvidelo, da so njegove besede in njegovo stališče o učiteljstvu bile stvarnost in resnica, a ne samo besede. Pripravljen je sprejeti vsako odgovornost pred svojimi kolegi — učitelji in je prepričan, da ne bo nikogar med učitelji, ki bi veroval, da je grešil in delal v nasprotju s svojim prepričanjem o učiteljstvu. Poudariti mora, da učiteljstvo ni smilo niti v resnih momentih sedanjosti v potrebo neoviranega življenja našega jugoslovanskega naroda in oni bodo kot taki imeli priliko, da ako ostane na tem položaju, občutijo njegovo udanost in prijateljstvo do narodne prosvete, šole in šolskih delavcev.

Dalje je gospod minister rekel, da mu je zelo drago in da je zelo pomembno, ker je učiteljstvo savske banovine v tako impozantnem številu obiskalo Oplenac, kraj naše Jugoslovanske nacionalne svetinje, da na tem neizčrpnem izviru nacionalne moči najprej izkaže čast spominu Viteškega kralja Zedinitelja in potem s povečanim patriotizmom nadaljuje prosvetno in nacionalno delo med narodom.

Služaj je hotel, je rekel gospod minister, da potuje on jutri v Zagreb, zibelko jugoslovanskega, na proslavo velikega Strossmajerja ravno, ko bo tudi učiteljska impozantna poklonitvena deputacija odšla na Oplenac, da se pokloni spominu Velikega kralja Zedinitelja. Ta dva človeka, tvorca Jugoslavije, sta

Albert Širok:

Pogovor z M. Bambičem

Če iščeš Bambiča v gostilni, ga ne najdeš. V kavarni je le redkokdaj. Na promenadi pa ga srečaš prav zagotovo. Prismejlja se ti nasproti. In če pomisliš na njegovo mladost in na reko damskih pomladanskih toalet, ki lije po obeh trotoarjih mimo, zineš poredno: »Na promenadi?!«

V odgovor ti zavzveni njegov veseli smeh: »Ko pa je zrak tako dober in sonce tako poceni!«

Da bi bil v stiski z denarjem, se mu kar nič ne pozna. Kot kak pariški kavalir je oblečen po najnovejši modi, hlače so mu zlikane v brezhibno črto, pritajeno mu gleda iz gornjega žepa v jopiču čipkast robček. Skrb mu še ni izdoblja v skoro negovano polt najmanjših gube in njegovi plavi polizani lasje so brez kosmiča beline. Vedno mlad je. Zmerom mlajši.

Čez nekaj dni izide Tvoja slikanica »Kralj Honolulu«, ali ne bi stopila v kavarno, da mi poveš kaj o tem svojem novem delu? — Rad, je prikimal — ampak v katero? —

On ne hodi rad v zakajene in tihe kavarne, take so za poete morda, on ljubi pisano družbo, kjer brezskrbno lahko pase oči, on ljubi luč, razkošje in godbo.

Stopila sva torej v »Emono« in kmalu sva se zleknila v mehki sedež lože.

In še preden nama je natak postregel, sva bila že v živahnem razgovoru.

Najprej je govoril o Maleševi in Magoličevi razstavi.

Seveda bi rad tudi sam razstavljal, je dodal trpk. O Maleš zna slikati, če hoče.

Ali če bi se Bambič upal tako moderno spakovati kot Maleš na tej razstavi, bi planili kritiki z bati in koli po njem. Maleša hvalijo. O Magoliču pa je sploh bolje, da ne govori.

Sam bi delal najraje velike kompozicije. Mikajo ga posebno zgodovinski motivi. Ali če se njegove želje le uresničijo.

Pomolčal je in je izpil požirek kisle vode, ki mu jo je prinesel natak.

Ponudil sem mu cigareto.

Odklonil jo je: — Hvala ne kadim in ne pijem več. Škoda za denar in zdravje! —

Snel si je haroldjodovske naočnike, dahnil je v steklo in jih je brisal. Nato je pogledal po ljudeh v kavarni.

— Veš, prijatelj, je nadaljeval, — včasih me prime, da bi pustil vso to slikarstvo in bi se začel ukvarjati s čim drugim. Ne mislim več na izdajanje satiričnega lista kot nekdanj, tudi me ne miče, da bi ljudem popravil zobe.

Ali šest, sedem jezikov znam in ne vem, kaj bi tukaj z njimi. Rad bi šel v svet. Ponujali so mi mesto v Bačovi tvornici pri nas, pa sem se dolgo obotavljal. Mikalo me je bolj na Češko, kjer bi se udeležoval kot scenarist pri filmu. Tudi ta prilika je šla mimo mene. Sicer pa igram včasih loterijo in tudi nekaj izumov imam, ki jih mislim patentirati, morda mi le eno ali drugo odpre vrata v lepšo bodočnost. —

Pikro se je nasmehnil.

V kavarni so zableščale električne luči. Orkester je zaigral sladko melodijo.

Nagnil sem se k njemu:

— Ali bi res dal tako lahko slikarstvo slovo? —

— Ne vem, je odvrnil zamišljen. Tako lahko bi menda ne šlo. Delam rad, posebno za otroke. —

— Si ilustriral že mnogo mladinskih knjig? —

— Mnogo. Grimmove »Pravljice« na primer, Scotovo »Malo trojko«, Kiplingovo knjigo »Zakaj — zato«, Bevkovega »Kozoroga«, Rožencvetove »Pravljice« in »Leteče copate«, Ribičičevo »Miklavževo noč«, Milčinskega »Zlato hrusko«, »Pravljice iz domačih in tujih logov« in še mnogo drugih del.

Nisem ilustriral samo mladinskih knjig. Moje risbe v italijanski izdaji »Hlapca Jerneja« so kritiki hvalili. Tudi Bevkovega »Utopljenca« sem ilustriral z vnmom. Pravi užitek imam pa le pri mladinskih stvarih. Otroke imam rad. Ob delu za otroke poživijo spet moja mlada leta. Lep tajinstven svet se odpre pred menoj poln malih čudes. —

Obmolnil je za hip, izpil svojo kislavo vodo in nato je nadaljeval:

— »Kralj Honolulu« mi je posebno pri srcu. Marsikatero noč sem prebedel ob tej slikanici preden so oživele osebe in se je dejanje razvilo, kot je sedaj. Ko sem slikal, sem mislil na šest-, sedemletnega otroka, poskušal sem zajeti njegove misli, uresničiti njegove želje, gledati skozi njegove oči in srce.

V slikanici sem hotel podati v zgoščenih obliki revijo vseh praviljnih rekvizitov, vendar na neki realistični podlagi. Vse naj bi bilo čim bolj slikovito, brez sentimentalnosti, prepleteno z zdravim humorjem. V tem pogledu je imel tudi Ribičič pri besedilu prav srečne domisleke.

Mislim, da bodo otroci slikanice veselili. In če se bo v njihovih igrah ponavljalo ime »Honolulu«, bom zadovoljen! —

— Kako pa bodo sprejeli slikanico kritiki in slikarji? — sem ga vprašal.

Mimo je prišel natak. Plaçala sva in ko je spravil Bambič denarnico in je že vstajal, je odgovoril smehljaje:

— To me prav za prav toliko ne zanima. Ne verujem jim posebno. Menda poznaš tisto o hudičevi zavisti?

Pa je nadaljeval veselo.

— Ko je Hudič peljal z zavistjo obložen voz skozi Ljubljano, se mu je preobložen voz sesul in se je zavist izlila po ljubljanskih ulicah. In baš takrat so šli naši slikarji tam mimo.

V smehu sva se razšla. Jaz proti domu, Bambič v Emonsko klet večerjat. Kakor iz velike daljave je zavnela spodaj vesela pesem ruskih balalajk.

Najlepše novosti za poletne obleke

v pralnih tkaninah, kakor v svili, krepu, platnu ali cefirju, modernih barv in krasnih vzorcev finega okusa dobite pri obče znani solidni tvrdki

A. ŽLENDER

LJUBLJANA — MESTNI TRG 22

O g r o m n a i z b i r a!

Učiteljstvu popust! — Vzorcji na zahtevo!